

Kết quả và định hướng về hoạt động đo lường

TS Ngô Thị Ngọc Hà, ThS Đào Hồng

Viện Đo lường Việt Nam, Tổng cục Tiêu chuẩn Đo lường Chất lượng

Cùng với sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ thông tin và trí tuệ nhân tạo, hoạt động đo lường đã trở thành một phần không thể thiếu của mọi ngành công nghiệp và lĩnh vực đời sống, góp phần cải thiện quy trình sản xuất, tăng cường cạnh tranh và đảm bảo sự phát triển bền vững của các tổ chức và doanh nghiệp. Bước sang năm 2024, để hoạt động đo lường Việt Nam tiếp tục phát triển đồng bộ, hiện đại hóa, cần chú ý một số giải pháp trọng tâm, vừa phù hợp với điều kiện kinh tế - xã hội đất nước, vừa đáp ứng yêu cầu hội nhập quốc tế.

Những kết quả đạt được

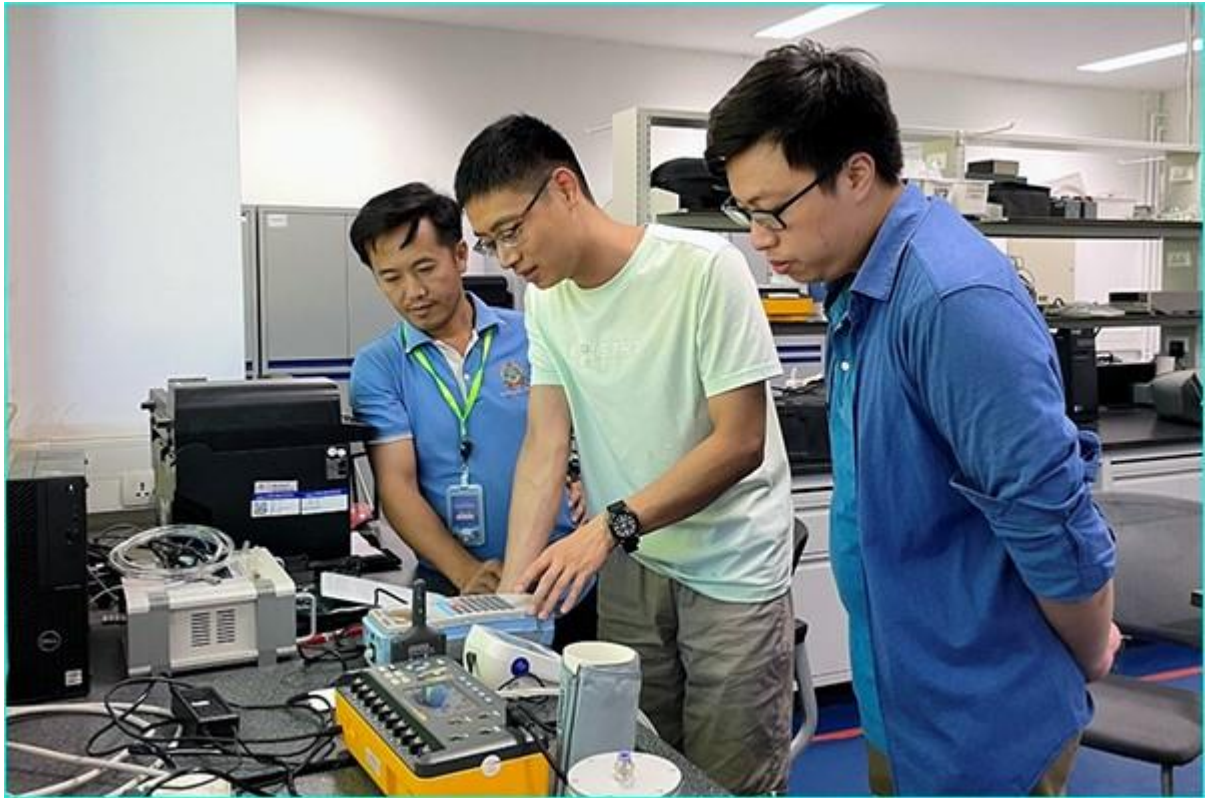
Đo lường là ngành khoa học quan trọng trong các ngành khoa học, đặc biệt là khoa học kỹ thuật. Vai trò của đo lường gắn liền với câu nói nổi tiếng của Joseph Whitworth*: “Bạn chỉ có thể sản xuất tốt những gì bạn có thể đo lường”.

Tại Việt Nam, hoạt động quản lý đo lường thời gian qua đã có sự thay đổi về mặt nhận thức trong hoạt động quản lý, vừa tập trung đảm bảo tính pháp lý trong khuôn khổ của đo lường pháp định, vừa tập trung vào đo lường khoa học và công nghệ (KH&CN) phục vụ phát triển kinh tế - xã hội, hướng tới mục tiêu phát triển bền vững. Các hoạt động đo lường đã có sự chuyển biến cụ thể trong doanh nghiệp sản xuất kinh doanh, dịch vụ như: triển khai chương trình đảm bảo đo lường tại các tổ chức/doanh nghiệp; thực hiện chương trình so sánh liên phòng về đo lường; thúc đẩy hoạt động sản xuất chất chuẩn trong đo lường tại nhiều địa phương trên cả nước.

Công tác hỗ trợ doanh nghiệp triển khai theo Chương trình đảm bảo đo lường được hướng dẫn tại Quyết định số 510/QĐ-BKHCN ngày 17/3/2021 của Bộ KH&CN ban hành “Hướng dẫn xây dựng và triển khai thực hiện chương trình đảm bảo đo lường tại doanh nghiệp” đã được chú trọng, đẩy mạnh và bước đầu đã có kết quả. Nhờ sự triển khai tích cực của các đơn vị kỹ thuật thuộc Tổng cục Tiêu chuẩn Đo lường Chất lượng (TĐC) trong công tác tư vấn, đào tạo, chương trình đã được nhiều doanh nghiệp hưởng ứng và đánh giá cao, đặc biệt đến nay đã có trên 20 doanh nghiệp công bố thực hiện chương trình này tại các tỉnh/thành phố: Thái Nguyên, Bình Định, Bắc Giang, Thừa Thiên Huế.

Ngày 10/8/2018, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 996/QĐ-TTg phê duyệt Đề án “Tăng cường, đổi mới hoạt động đo lường hỗ trợ doanh nghiệp Việt Nam nâng cao năng lực cạnh tranh và hội nhập quốc tế giai đoạn đến năm 2025, định hướng đến năm 2030” (Đề án 996). Mục tiêu chung của Đề án là phát triển hạ tầng đo lường quốc gia theo hướng đồng bộ, hiện đại, đáp ứng hội nhập quốc tế và nhu cầu đảm bảo đo lường chính xác cho hoạt động của doanh nghiệp... Trong thời gian qua, các bộ/ngành, địa phương đã tích cực triển khai tổ chức thực hiện các nhiệm vụ thuộc Đề án 996 và đã đạt được các kết quả cụ thể: i) đổi mới chính sách tạo thuận lợi cho hoạt động đo lường hỗ trợ doanh nghiệp, cắt giảm thủ tục hành chính, tạo thuận lợi và tiết kiệm chi phí trong thực hiện thủ tục nhập khẩu của doanh nghiệp; ii) Tổng cục TĐC đã tích cực triển khai xây dựng dự thảo Quyết định của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt “Kế hoạch phát triển chuẩn đo lường quốc gia đến năm 2030, định hướng đến năm 2035” nhằm duy trì và phát triển hạ tầng kỹ thuật đo lường; iii) xây dựng và hình thành mạng lưới thực hiện dịch vụ kiểm định, hiệu chuẩn, thử nghiệm gồm 564 tổ chức đăng ký, 385 tổ chức được chỉ định với khoảng 4.800 kiểm định viên đang hoạt động được chứng nhận và cấp thẻ kiểm định viên đo lường, khoảng 7.300 chuẩn đo lường được đầu tư, trang bị để phục vụ việc kiểm định phương tiện đo, nhằm cung cấp các dịch vụ kiểm định, hiệu chuẩn, thử nghiệm đáp ứng nhu cầu đảm bảo độ chính xác về đo lường của 40 triệu phương tiện đo đang được sử dụng; iv) Tổng cục TĐC đã tổ chức 227 khóa

đào tạo nhân viên kiểm định, hiệu chuẩn, thử nghiệm cho 420 doanh nghiệp với 1.324 học viên; tổ chức 25 khóa bồi dưỡng chuyên môn nâng cao nghiệp vụ kỹ thuật đo lường cho 311 học viên thuộc 63 doanh nghiệp, góp phần nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ kỹ thuật cho cán bộ làm công tác đo lường của doanh nghiệp.

Các cán bộ của Viện Đo lường Việt Nam học hỏi kinh nghiệm tại Trung Quốc về thực hành hiệu chuẩn huyết áp kế điện tử.

Bên cạnh đó, hệ thống chuẩn đo lường quốc gia đã từng bước phát triển và hoàn thiện trong giai đoạn qua. Tính đến nay, số lượng chuẩn đo lường quốc gia đã được phê duyệt là 32/41 thuộc Quy hoạch được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt tại Quyết định số 1361/QĐ-TTg ngày 08/8/2013. Các chuẩn đo lường quốc gia đã xây dựng và được phê duyệt trong thời gian qua có ý nghĩa quan trọng trong phát triển kinh tế - xã hội và hội nhập quốc tế, giúp Việt Nam tham gia một cách hiệu quả Thỏa thuận thừa nhận lẫn nhau toàn cầu về đo lường (CIPM MRA). Cho đến nay, chuẩn đo lường quốc gia của Viện Đo lường Việt Nam đã trực tiếp thực hiện 31 phép hiệu chuẩn, được quốc tế thừa nhận và được công bố trên trang Web của Viện Cân đo quốc tế (BIPM). Đây là cơ sở kỹ thuật quan trọng trong việc thực hiện Hiệp định về hàng rào kỹ thuật trong thương mại.

Viện Đo lường Việt Nam hỗ trợ đào tạo kiểm định viên cho Trung tâm Kỹ thuật Tây Nguyên.

Đặc biệt, trong năm 2023, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 1488/QĐ-TTg ngày 24/11/2023 phê duyệt “Kế hoạch phát triển chuẩn đo lường quốc gia đến năm 2030” (gọi tắt là Quyết định 1488). Một số điểm nổi bật của Quyết định này so với Quyết định số 1361/QĐ-TTg ngày 08/8/2013 về “Phê duyệt quy hoạch phát triển chuẩn đo lường quốc gia đến năm 2020” như sau:

Thứ nhất, kế hoạch phải có tính khả thi cao, khi kế hoạch đề ra là phải thực hiện được. Ưu tiên phát triển những lĩnh vực chuẩn phục vụ các ngành, nghề kinh tế mũi nhọn và an ninh quốc phòng có độ chính xác, phạm vi đo phù hợp hoặc tương đương với trình độ chuẩn của một số nước trong khu vực như: Thái Lan, Singapore, Hàn Quốc...

Thứ hai, Quyết định 1488 đã bổ sung một số chuẩn đo lường của Bộ Quốc phòng; Viện Năng lượng nguyên tử Việt Nam vào Kế hoạch phát triển chuẩn đo lường quốc gia đến năm 2030. Đồng thời, xây dựng và ban hành văn bản hướng dẫn các bộ, ngành, địa phương về việc thiết lập, duy trì, bảo quản, sử dụng chuẩn đo lường chính, bảo đảm liên kết chuẩn, thống nhất chung định hướng phát triển chuẩn đo lường quốc gia, hoàn thành trong năm 2025.

Thứ ba, thực hiện chương trình so sánh liên phòng cấp quốc gia và cấp cơ sở để nâng cao năng lực các phòng thí nghiệm về đo lường, tổ chức hội nghị, hội thảo khoa học kỹ thuật về chuẩn đo lường quốc gia, định kỳ 3 năm 1 lần. Tăng cường đào tạo chuyên môn nghiệp vụ cho các cán bộ trực tiếp thực hiện việc thiết lập, duy trì, bảo quản và sử dụng chuẩn đo lường.

Tiếp tục đẩy mạnh hoạt động đo lường

Để hoạt động đo lường tiếp tục phát triển đồng bộ, đáp ứng yêu cầu hội nhập quốc tế, phục vụ phát triển KH&CN và phù hợp với điều kiện kinh tế - xã hội đất nước, một số giải pháp trọng tâm cần thực hiện như sau:

Đối với Đề án 996, cần hướng tới một số nội dung chính:

Một là, đẩy mạnh sản xuất chất chuẩn đo lường tập trung vào một số hoạt động: i) nghiên cứu chế tạo chất chuẩn, xây dựng và phê duyệt các phương pháp chứng nhận chất chuẩn; ii) tăng cường trang thiết bị, tự chủ trong việc sản xuất chất chuẩn; iii) tham gia so sánh liên phòng/thủ nghiệm thành thạo đối với

chất chuẩn; iv) công nhận phù hợp TCVN/ISO 17034:2017 đối với tổ chức sản xuất chất chuẩn, mẫu chuẩn; v) trao đổi thông tin, học tập kinh nghiệm quốc tế về sản xuất chất chuẩn, mẫu chuẩn.

Hai là, trong năm 2024, tiếp tục đẩy mạnh công tác đào tạo chuyên gia tư vấn, xây dựng và áp dụng chương trình đảm bảo đo lường cho khoảng 40 học viên, đào tạo nhận thức xây dựng và áp dụng chương trình cho khoảng 180 học viên; tư vấn tối thiểu 15 doanh nghiệp ban hành chương trình đảm bảo đo lường ở 5 địa phương.

Đối với kế hoạch triển khai thực hiện Quyết định 1488 phê duyệt, cần tập trung vào một số nội dung như sau:

Thứ nhất, hướng dẫn các bộ/ngành, địa phương triển khai kế hoạch phát triển chuẩn đo lường quốc gia đến năm 2030. Xây dựng văn bản hướng dẫn các bộ/ngành, địa phương về việc thiết lập, duy trì, bảo quản, sử dụng chuẩn đo lường chính, bảo đảm liên kết chuẩn, thống nhất chung định hướng phát triển chuẩn đo lường quốc gia, hoàn thành trong năm 2025.

Thứ hai, đẩy mạnh việc thực hiện chương trình so sánh liên phòng cấp quốc gia và cấp cơ sở nhằm nâng cao năng lực các phòng thí nghiệm về đo lường; tuyên truyền, phổ biến trên các phương tiện thông tin đại chúng hoặc lồng ghép các nội dung của kế hoạch trong các hội nghị, hội thảo, tập huấn về TĐC; tổ chức hội nghị, hội thảo khoa học kỹ thuật về chuẩn đo lường quốc gia với sự tham gia của các nhà khoa học trong và ngoài nước.

Nhận thức đầy đủ và sâu sắc những nhiệm vụ trọng tâm trong trong thời gian tới, cũng như trách nhiệm to lớn của toàn ngành đo lường trong thời kỳ hội nhập toàn diện về kinh tế quốc tế, với tinh thần chủ động và sáng tạo, tin rằng, trong thời gian tới, hoạt động đo lường của Việt Nam sẽ có bước phát triển mạnh mẽ, nhanh chóng đáp ứng yêu cầu của quản lý nhà nước, cũng như nhu cầu của doanh nghiệp và người dân; hướng tới phục vụ các mục tiêu phát triển bền vững phù hợp với xu hướng của thế giới.

*Joseph Whitworth là một nhà kỹ sư chế tạo người Anh, ông có nhiều đóng góp quan trọng trong việc phát triển công nghệ chế tạo máy móc và đo lường chính xác.

Nguồn: TẠP CHÍ KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ VIỆT NAM.